

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Compulsory Paper II

(Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the foreign sources of Ancient India.

(2) Explain the nature of state and kingship in the Vedic period.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of social changes due to rise of Buddhism and Jainism.

(2) Analyse the importance of the Satavahanas for the history of Deccan.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the features of Neolithic culture.

(2) Discuss the causes for decline of Indus Valley Civilization.

P.T.O.

- (3) Describe the main features of Mauryan urban administration described by Megasthenes.
- (4) Explain the concept of Kaliyuga.
4. Write short notes on any *four* of the following questions in **100** words each : [20]
- (1) The Rigveda as a literacy source
- (2) Kautilya's *Arthashastra*
- (3) Kalhan's '*Rajtarangini*'
- (4) Mahajanpadas
- (5) Jorwe culture
- (6) Urbanisation in the south.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारताच्या इतिहासाच्या परकिय साधनांचे परीक्षण करा.
- (2) वेदकाळातील राज्य आणि राजपदाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) बौद्ध आणि जैन धर्माच्या उदयामूळे समाजजीवनातील झालेल्या बदलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) दक्षिण भारताच्या इतिहासातील सातवाहन सत्तेचे महत्व विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) नवाशम संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- (2) सिंधु संस्कृतीच्या न्हासाच्या कारणांवर चर्चा करा.
- (3) मेगॅस्थेनिजने वर्णन केलेले मौर्यकाळातील नागरी प्रशासनाची मुख्य वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (4) 'कलियुग' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) ऋग्वेद एक वाङ्मयीन साधन
- (2) कौटिल्याचे 'अर्थशास्त्र'
- (3) कल्हणचा 'राजतरंगिणी'
- (4) महाजनपदे
- (5) जोर्वे संस्कृती
- (6) दक्षिणेकडील नागरीकरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper III

(Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the importance of foreign sources useful for the study of Maratha History.
 - (2) Explain the process of Maratha state formation.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Evaluate the central administrative structure of the Maratha state.
 - (2) Give an account of the income sources of the Maratha state.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Explain the importance of 'Adnyapatra' as source of Maratha History.
 - (2) Discuss the origin and changing process of the kingship under the Marathas.

P.T.O.

- (3) Examine the nature of 'Balutedari' system.
- (4) Evaluate the nature of 'Watan' institution under the Marathas.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) 'Bakhar'—source of Maratha History
- (2) Salient feature of 'Ashtapradhan Mandal'
- (3) Mirasdar and Upari
- (4) Duties and Rights of 'Patil'
- (5) Jati Sabha
- (6) Organisation of Maratha Cavalry.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या इतिहास अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या परकीय साधनांचे महत्त्व सांगा.
- (2) मराठा राज्य निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्याच्या केंद्रीय प्रशासन रचनेचे मुल्यमापन करा.
- (2) मराठा राज्याच्या उत्पन्नाच्या साधनांचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या इतिहासाचे साधन म्हणून 'आज्ञापत्राचे' महत्व स्पष्ट करा.
- (2) मराठा राजपदाचा उगम व बदलत गेलेल्या प्रक्रीयेची चर्चा करा.
- (3) बलूतेदारी पद्धतीचे परीक्षण करा.
- (4) मराठेकालीन 'वतन' या संस्थेच्या स्वरूपाचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) 'बखर' मराठा इतिहासाचे साधन
- (2) अष्टप्रधान मंडळाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (3) मिरासदार व उपरी
- (4) पाटलाची कर्तव्य व अधिकार
- (5) जातीसभा
- (6) मराठा घोडदळाचे संघटन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper I

(Cultural History of Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Define the term 'culture' and state the nature of Maharashtra culture.

(2) What do you know about the origin and growth of Marathi language ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the philosophy and teaching of Varkari cult.

(2) Assess the role of Shahiri literature in growth of Marathi literature.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) State the information about origin of Marathi people.

(2) Explain the nature of Panditi literature.

P.T.O.

- (3) Discuss about the impact of Islamic culture on the Maharashtra culture.
- (4) State the salient features of the fort architecture in Maharashtra.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Physical features of Maharashtra
- (2) Concept of 'Maharashtra Dharma'
- (3) Teaching of Shakti cult
- (4) Ekanathi Bharud
- (5) Salient features of Folk literature
- (6) Painting in Medieval Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) 'संस्कृती' या संज्ञेची व्याख्या करा व महाराष्ट्राच्या संस्कृतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) मराठी भाषेच्या उगम व विकासाविषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) वारकरी संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवण स्पष्ट करा.
- (2) मराठी साहित्याच्या विकासातील शाहिरी साहित्याच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) मराठी लोकांच्या व्युत्पत्ती विषयीची माहिती सांगा.
- (2) पंडिती साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) महाराष्ट्राच्या संस्कृतीवरील इस्लामी संस्कृतीच्या प्रभावाची चर्चा करा.
- (4) महाराष्ट्रातील किल्ले स्थापत्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) महाराष्ट्राची प्राकृतिक वैशिष्ट्ये
- (2) 'महाराष्ट्र धर्म' संकल्पना
- (3) शक्ती संप्रदायाची शिकवण
- (4) एकनाथी भारूड
- (5) लोकवाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (6) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील चित्रकला.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper III

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the factors that led to the emergence and growth of caste system.
 - (2) Define the term 'Dalit' and discuss about the nature of problems of Dalit.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the contribution of Vardhaman Mahavir's Philosophy in the context of social equality.
 - (2) State the contribution of Saint Tukaram in social awareness.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Explain the teaching and philosophy of Sufi cult.
 - (2) Give an account of the contribution of Gopalbaba Walngkar in Dalit movement.

P.T.O.

- (3) Evaluate the contribution of Mahatma Phule against practice of untouchability.
- (4) Explain the work of Brahma Samaj in social reform movement.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) An equalitarian thoughts of Gautam Buddha
- (2) Saint Ekanath
- (3) Kisan Faguji Ban Sode
- (4) Satya Shodhak Samaj
- (5) Shivaram Janba Kamble
- (6) Ramakrishna Mission.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) जाती व्यवस्थेच्या उदय व विकासास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परिक्षण करा.
- (2) 'दलित' या संज्ञेची व्याख्या करा आणि दलितांच्या समस्यांच्या स्वरूपाविषयी चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सामाजिक समतेच्या संदर्भात वर्धमान महावीरांच्या तत्वज्ञानाचे योगदान स्पष्ट करा.
- (2) सामाजिक जाणीव जागृतीतील संत तुकारामांचे योगदान सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सूफी संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवण स्पष्ट करा.
- (2) गोपाळ बाबा वलंगकर यांच्या दलित चळवळीतील योगदानाचा आढावा घ्या.
- (3) अस्पृश्यताप्रथेविरुद्ध महात्मा फुले यांनी दिलेल्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
- (4) समाजसुधारणा चळवळीतील ब्राह्मो समाजाचे कार्य स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टीपा लिहा : [20]

- (1) गौतम बुद्धांचे समतावादी विचार
- (2) संत एकनाथ
- (3) किसन फागुजी बनसोडे
- (4) सत्यशोधक समाज
- (5) शिवराम जानबा कांबळे
- (6) रामकृष्ण मिशन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper IV

[History and Philosophy of Science and Technology]

(Development in the West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is scientific method ? Describe it.

(2) Explain the development of science and technology in the Mesopotamian civilization.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is Dark Ages ? Why is its called Dark Age in the medieval period ?

(2) Explain the nature and importance of Astronomy.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Give the contribution of Newton in modern science.

(2) What is Industrial Revolution ? Explain its nature.

P.T.O.

- (3) Give the impact of Darwinism on the progress of society.
- (4) Evaluate the nature of scientific progress in the 20th century.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Science of China civilization.
- (2) Give the stages of the growth of technology.
- (3) Definition of technology.
- (4) Impact of scientific progress on the social life.
- (5) Telescope.
- (6) Impact of science and technology on the intellectual life.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) शास्त्रीय पद्धत म्हणजे काय ? शास्त्रिय पद्धतीचे वर्णन करा.
- (2) मेसोपोटामिया संस्कृतीतील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचा झालेला विकास स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) अंधकार युग म्हणजे काय ? मध्ययुगातील या काळाला अंधकार युग असे कां म्हणतात ?
- (2) खगोलशास्त्राचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) आधुनिक विज्ञानातील न्युटनची कामगिरी विशद करा.
- (2) औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय ? तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) डार्विनिझमच्या सिद्धांताचा समाजावर झालेला परिणाम विशद करा.
- (4) 20व्या शतकातील शास्त्रिय प्रगतीच्या स्वरूपाचे मूल्यांकन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) चीन संस्कृतीतील विज्ञान
- (2) तंत्रज्ञानाच्या विकासाचे टप्पे
- (3) तंत्रज्ञानाच्या विविध व्याख्या
- (4) वैज्ञानिक प्रगतीचे समाज जीवनावर झालेले परिणाम
- (5) टेलिस्कोप
- (6) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानामुळे बौद्धिक जीवनावर झालेले परिणाम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper V

(USA : From Isolation to Hegemony) (1865 to 1989)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the United States Foreign Policy before World War I.
 - (2) What were the main provisions of the Washington Conference ?
Examine.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) How did the United States move from isolation to intervention from 1920 to 1942 ?
 - (2) Explain the various views regarding the causes of the cold war.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) State the significance of President Wilson's 14 points.
 - (2) Discuss the role of United States in the World War II.

P.T.O.

- (3) What was World Depression ? State its impact on United States.
- (4) Assess the foreign policy of President Keneddy.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Commodore Perry's expedition
- (2) Dollar Diplomacy
- (3) Isolationism
- (4) NATO
- (5) Land Lease Act
- (6) Space Competition

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) अमेरिकेच्या पहिल्या महायुद्धापूर्वीच्या परराष्ट्रीय धोरणाची चर्चा करा.
- (2) वॉशिंग्टन परिषदेच्या प्रमुख तरतुदी कोणत्या होत्या ? त्याचे परिक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) 1920 ते 1942 या कालखंडात अमेरिका अलिप्तते कडून हस्तक्षेपाच्या धोरणाकडे कसे वळली ?
- (2) शीत युद्धाच्या कारणांच्या संदर्भातील विविध विचार प्रवाह स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) प्रे. विल्सनच्या 14 मुद्द्यांचे महत्व सांगा.
- (2) दुसऱ्या महायुद्धातील अमेरिकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (3) जागतिक महामंदी म्हणजे काय ? त्याचा अमेरिकेवरील परिणाम सांगा.
- (4) प्रे. केनेडी यांच्या परराष्ट्रीय धोरणांचे मुल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) कमोडोर पेरीची मोहीम
- (2) डॉलर राजनिती (Dollar Diplomacy)
- (3) अलिप्ततावाद
- (4) नाटो
- (5) लॅंड लिजचा कायदा
- (6) अंतराळ स्पर्धा

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper IV

(History and its Practice)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the requisite qualities of a researcher.
 - (2) What is Hermeneutics ? Bring out its importance in analytical operations.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Is total objectivity possible in the writing of History ? Justify your answer.
 - (2) Discuss the contribution of orientalist historiography in Indian history.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Examine the procedure followed during the preparation of an outline for research.
 - (2) What is meant by constructive reasoning ?

P.T.O.

- (3) Bring out the importance of valid generalization in concluding operation.
- (4) How are myth and folklore utilized for historical understanding ?
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Choice of research subject
- (2) Secondary sources
- (3) Difference between Ibid and Op. Cit.
- (4) Bibliography
- (5) D.D. Kosambi
- (6) Ranajit Guha

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]
- (1) संशोधक बनण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या गोष्टींची चर्चा करा.
- (2) अंतरंग परीक्षण म्हणजे काय ? समिक्षात्मक प्रक्रियेतील त्याचे महत्त्व विशद करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]
- (1) इतिहास लेखनात संपूर्ण वस्तुनिष्ठता शक्य आहे का ? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.
- (2) भारतीय इतिहासातील पौरवात्यवादी इतिहास लेखनाच्या योगदानाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) संशोधनाचा आराखडा तयार करत असताना वापरल्या जाणाऱ्या पद्धतीचे परीक्षण करा.
- (2) विधायक तर्कनिष्ठ जुळणी याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- (3) सर्वसामान्य प्रमेयांचे संशोधनाच्या अंतिम प्रक्रियेतील महत्त्व सांगा.
- (4) इतिहासाचा बोध होण्यासाठी मिथिके आणि लोक कथा यांचा कसा उपयोग होतो ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) संशोधन विषयाची निवड
- (2) दुय्यम साधने
- (3) तत्रैव व पुर्वोक्त यातील फरक
- (4) संदर्भ ग्रंथ सूची
- (5) डी. डी. कोसांबी
- (6) रणजित गुहा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper V

(Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Analyse the importance of foreign traveller's accounts for the study of Medieval Indian History.

(2) Discuss the theory of the state as outlined in the 'Shukranitisara'.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of administration and land revenue systems under the Cholas.

(2) Do you believe that 18th century was a 'Dark Age' ? Justify your answer.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Take a brief review of the historiography of Medieval India.

(2) Critically examine the patrimonial bureaucratic theory of the state.

P.T.O.

- (3) Examine the nature of social stratification in the context of medieval Indian society.
- (4) State the main features of the system of currency of the Vijayanagar Empire.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Ziauddin Barani
- (2) Theocracy
- (3) The concept of Zimmi with reference to India
- (4) Iqtadari
- (5) Dahsalah
- (6) Chisti Silsilah

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन भारताच्या अभ्यासासाठी परकीय प्रवाशांच्या वृत्तांताचे महत्व विशद करा.
- (2) 'शुक्रनीतीसार' मधील राज्यविषयक सिद्धांताची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) चोळ काळातील प्रशासन आणि जमिन महसूल पद्धत यांच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- (2) 18वे शतक 'अंधारयुग' होते या मताशी तुम्ही सहमत आहात का ? आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन भारताच्या इतिहासलेखनाचे थोडक्यात समालोचन करा.
- (2) राज्याविषयीच्या पैतृक-प्रशासकिय सिद्धांताचे चिकित्सक समीक्षण करा.
- (3) मध्ययुगीन भारतीय समाजाच्या संदर्भात सामाजिक स्तरीकरणाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- (4) विजयनगर साम्राज्याच्या चलनव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) झियाऊद्दीन बरनी
- (2) धर्मसत्ताक राज्य
- (3) भारताच्या विशेष संदर्भात झिम्मी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (4) ईक्तादारी
- (5) दहसाला
- (6) चिश्ती सिलसिला.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper VI

(Socio-economic History of the Marathas)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the term 'socio-economic history'. Examine the importance of Marathi literary sources for the study of socio-economic history of the Marathas.
 - (2) "Village was a centre of socio-economic activity in the medieval Maratha country." Discuss.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Critically examine the nature of the system of education under the Marathas.
 - (2) Discuss the nature of various land tenures under the Marathas.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) How far was the society of medieval Maharashtra mobile in nature ?

P.T.O.

- (2) Explain the various methods of land revenue collection in the 18th century.
- (3) Highlight the trade routes in the 17th and 18th century Maharashtra.
- (4) Bring out the salient features of coinage during the period 1674 to 1707.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Vishwagunadarsha Champu
- (2) Mirasdar
- (3) Types of Land
- (4) Metal Work Industry
- (5) Hundi
- (6) Varat

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) सामाजिक-आर्थिक इतिहास ही संज्ञा स्पष्ट करा. मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या मराठी वाङ्मयीन साधनांच्या महत्वाचे परीक्षण करा.
- (2) “खेडे हे मध्ययुगीन मराठा राज्यातील सामाजिक व आर्थिक व्यवहारांचे केंद्र होते.” चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]
- (1) मराठेकालीन शिक्षण पद्धतीच्या स्वरूपाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) मराठेकालीन विविध जमिन धारणा पद्धतींच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील समाज कितपत गतिशिल स्वरूपाचा होता ?
 - (2) 18व्या शतकातील जमिन महसूल गोळा करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
 - (3) 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापारी मार्गावर प्रकाश टाका.
 - (4) 1674 ते 1707 या कालखंडातील चलनाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (1) विश्वगुणादर्श चंपू
 - (2) मिरासदार
 - (3) जमिनिचे प्रकार
 - (4) धातूकाम उद्योग
 - (5) हुंडी
 - (6) वरात.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper VIII

(Marathas in 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the nature of 18th century Debate with special reference to the Maratha power.

(2) Explain the concept of 'Maratha Confederacy'. How did it work for establishing Maratha power as an all India power ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Bring out the importance of the expansion of Maratha power in Malwa.

(2) Do you agree with the view that 'Watan' and 'Saranjam' were the prime factors in the Maratha power structure ? Justify your answer.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(1) Examine the changing relations between the constituents of the 18th century Maratha State.

P.T.O.

- (2) Bring out the importance of Chauth and Sardeshmukhi in the expansion of Maratha power.
 - (3) Discuss the nature of Maratha expansion in North Karnatak.
 - (4) Discuss any *two* prime factors which you believe led to the incorporation of Maratha state into the colonial state.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Conquest and Stay Policy
 - (2) Govindpant Bundela
 - (3) Maratha Power in Orissa
 - (4) Significance of 'Antarveda'
 - (5) Swarajya
 - (6) Maharashtra Dharma

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) मराठा सत्तेच्या विशेष संदर्भात 18व्या शतकातील वादंगाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
 - (2) 'मराठा मंडळ' ही संकल्पना स्पष्ट करा. 18व्या शतकात मराठा सत्तेला अखिल भारतीय सत्तेचे स्वरूप प्राप्त करून देण्यामध्ये मराठा मंडळाने कसे कार्य केले ?
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) माळव्यामधील मराठा सत्तेच्या विस्ताराचे महत्व विशद करा.
 - (2) मराठा सत्ता संरचनेमधील 'वतन' आणि 'सरंजाम' हे प्रधान घटक होते या मनाशी तुम्ही सहमत आहात का ? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 18व्या शतकातील मराठा राज्याच्या घटकांमधील बदलत गेलेल्या संबंधाची चर्चा करा.
- (2) मराठा सत्ता विस्तारामधील चौथे व सरदेशमुखीचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) उत्तर कर्नाटकमधील मराठा सत्तेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (4) वसाहतिक राज्यामध्ये मराठा राज्य समाविष्ट होण्यामध्ये तुमच्यामते कारणीभूत ठरलेल्या कारणांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टीपा लिहा : [20]

- (1) जिंका व राज्य करा
- (2) गोविंदपंत बुंदेले
- (3) ओरीसामधील मराठा राजवट
- (4) अंतर्वेदीचे महत्व
- (5) स्वराज्य
- (6) महाराष्ट्र धर्म.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-205

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper IX

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the political ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar with special reference to state socialism.
 - (2) How far was the Mahad Satyagraha of 1927 a landmark in the movement for the emancipation of untouchables ? Explain.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Evaluate the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in the Round Table Conferences.
 - (2) Highlight the contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar as a journalist.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Discuss the reforms of Rajarshi Shahu Maharaj for the upliftment of untouchables.

P.T.O.

- (2) Bring out the significance of the Kalaram Mandir Satyagraha.
- (3) Assess the views expressed by Dr. Babasaheb Ambedkar regarding agriculture in the Bombay Legislative Assembly.
- (4) State the significance of Dalit literature in creating social awareness.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Southborough Commission
- (2) Depressed Classes Mission
- (3) Independent Labour Party
- (4) Provisions of Poona Pact
- (5) Parvati Satyagraha
- (6) Dalit Rangbhoomi (Theatre)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) 'राज्य समाजवादाचा' संदर्भ देऊन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे राजकीय तत्वज्ञान स्पष्ट करा.
- (2) इ. स. 1927 मधील महाडचा सत्याग्रह अस्पृश्यमुक्ती चळवळीतील कसा महत्वाचा टप्पा होता ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या गोलमेज परिषदांमधील भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (2) पत्रकार म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या योगदानावर प्रकाश टाका.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) अस्पृश्यांच्या उद्धारासाठी राजर्षि शाहु महाराजांनी केलेल्या सुधारणांची चर्चा करा.
- (2) काळाराम मंदीर सत्याग्रहाचे महत्व विशद करा.
- (3) मुंबई कायदेमंडळात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी शेतीविषयक व्यक्त केलेल्या विचारांचे मूल्यमापन करा.
- (4) सामाजिक जाणीव जागृतीच्या निर्मितीमधील दलित साहित्याचे महत्व विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) साऊथबरो कमिशन
- (2) डिप्रेसड क्लास मिशन
- (3) स्वतंत्र मजूर पक्ष
- (4) पुणे करारातील तरतुदी
- (5) पर्वती सत्याग्रह
- (6) दलित रंगभूमी

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper X

(Economic History of Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the main features of the Land Revenue System under Emperor Akbar.

(2) Examine the nature of the maritime trade during the early medieval India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Bring out the characteristic features of industries under the Mughals.

(2) Analyze the nature of urbanization in medieval India under the Mughals.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the Iqtadari system.

P.T.O.

- (2) Elaborate on the trade routes under the Sultanate.
- (3) What was the importance of South Indian guilds in the medieval economy ?
- (4) Discuss the various types of Hundis.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Explain the term Economic History
- (2) Kharaj
- (3) Inam, Milk and Idrar
- (4) Banjaras and Internal Trade
- (5) Urban Centres of the Sultanate
- (6) Varat.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सम्राट अकबराच्या काळातील जमिन महसूल पद्धतीच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (2) मध्ययुगाच्या प्रारंभीच्या काळातील समुद्रातील व्यापारांच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मुघलकालीन उद्योगधंधांची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
- (2) मुघलकालीन मध्ययुगीन भारतातील शहरीकरणाच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) इक्तादारी पद्धतीचे परीक्षण करा.
- (2) सुलतानशाही काळातील व्यापारीमार्गाचा तपशील द्या.
- (3) मध्ययुगीन अर्थव्यवस्थेमध्ये दक्षिण भारतातील व्यापारी श्रेणीचे कोणते महत्व होते ?
- (4) हुंड्यांच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) आर्थिक इतिहास या संज्ञेचे स्पष्टीकरण
- (2) खराज
- (3) इनाम, मिलक आणि इदरार
- (4) बंजारा आणि अंतर्गत व्यापार
- (5) सुलतानशाही काळातील शहरी केंद्रे
- (6) वरात.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

HS : Optional Paper XIII

(History of Science and Technology in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the contribution of the Harappans to technology.

(2) Examine the development of mathematics in Ancient India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Give an account of the development of Science in Medieval India.

(2) Assess the contribution of Jawaharlal Nehru to promotion of science.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the contribution of Sushruta and Nagarjuna to Ancient Indian medicine.

(2) Give an account of the agricultural technology in Medieval India.

P.T.O.

- (3) Assess the work of scientific institutions established by the British in India.
- (4) Discuss the contribution made by Sir C.V. Raman to science.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) The Pancha Siddhantas
- (2) Astronomical Observatories of Sawai Jaisingh of Jaipur
- (3) The Royal Asiatic Society
- (4) The Geo-Magnetic Observatory at Alibag
- (5) The Science Policy Resolution-1958
- (6) S.S. Bhatnagar.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) हडप्पा संस्कृतीच्या तंत्रज्ञानामधील योगदानाची चर्चा करा.
- (2) प्राचीन भारतातील गणितामधील विकासाचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीन भारतातील विज्ञानाच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.
- (2) जवाहरलाल नेहरू यांनी विज्ञानाच्या चालनेसाठी दिलेल्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारतातील वैद्यकामधील सुश्रुत व नागार्जुन यांनी योगदानाचे परीक्षण करा.
- (2) मध्ययुगीन भारतातील शेती मधील तंत्रज्ञानाचा आढावा घ्या.
- (3) ब्रिटिशांनी भारतात स्थापन केलेल्या वैज्ञानिक संस्थांच्या कार्याची मुल्यमापन करा.
- (4) सर सी. व्ही. रामन यांनी विज्ञानामध्ये दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) पंचसिद्धांत
- (2) जयपूरच्या सवाई जयसिंहाने निर्माण केलेले खगाले निरीक्षण केंद्र
- (3) रॉयल एसिऑटिक सोसायटी
- (4) अलिबाग येथील भुचुंबकीय निरीक्षण केंद्र
- (5) इ. स. 1958 चा विज्ञान धोरणाचा ठराव
- (6) एस. एस. भटनागर.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-301

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper No. 7

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the socio-economic life of ancient Indian civilization.
 - (2) Discuss the contribution of ancient China to science.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Assess the achievements of ancient Greece to the development of science.
 - (2) Evaluate the development of western literature in medieval west.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Examine the religious ideology of 'Laotse' in ancient civilization of China.
 - (2) Explain the development of medicine in ancient Indian civilization.

P.T.O.

- (3) Bring out the salient features of Arabian civilization.
- (4) State the nature of medieval economy in the west.
4. Answer in short any *four* of the following questions in **100** words each : [20]
- (1) Mahajanpade
- (2) Indo-Roman Trade
- (3) Salient features of Absolute Monarchy
- (4) What is the Newtonian Revolution in Science ?
- (5) Difference between the Nation and State
- (6) Define Reformation and Counterreformation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारतीय संस्कृतीच्या सामाजिक-आर्थिक जीवनाचे परीक्षण करा.
- (2) प्राचीन चीनच्या वैज्ञानिक कामगिरी विषयी चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) विज्ञानाच्या विकासात प्राचीन ग्रीसने केलेल्या कामगिरीचे मूल्यांकन करा.
- (2) मध्ययुगीन पाश्चात्यांनी साहित्यातील केलेल्या विकासाचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) चीनी संस्कृतीतील लाओत्सेच्या धार्मिक विचारांचे परीक्षण करा.
- (2) प्राचीन भारतीय संस्कृतीतील वैद्यकशास्त्राची प्रगती विशद करा.
- (3) अरेबियन संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (4) मध्ययुगीन पाश्चात्य अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) महाजनपदे
- (2) भारत-रोम व्यापार
- (3) निरंकुश राजेशाहीची ठळक वैशिष्ट्ये
- (4) विज्ञानातील 'न्युटनची क्रांती' म्हणजे काय ?
- (5) राष्ट्र व राज्य यातील भेद
- (6) धर्म सुधारणा व प्रतिधर्म सुधारणा यांचा अर्थ सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-302

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

[Core Paper No. 8]

(Indian History : Challenges and Perspectives)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the 'Theory of Saptang' of Kautilya.

(2) Explain the meaning, nature and types of urbanisation in Indian History.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the views of Barani and Abul Fazal on the state in medieval India.

(2) Is the feudalism debate relevant to medieval state in India ?
Why ?

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the salient features of theocratic state.

(2) State the socio-economic aspects of urban society.

P.T.O.

- (3) Examine the causes of the rise and growth of Indian capitalism.
(4) What is 'Orientalism' ? Explain its background.

4. Write short answer of on any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

- (1) Principles of the State in 'Adnyapatra'
(2) Define 'Welfare State'.
(3) State the meaning of 'Feudalism'.
(4) What is 'Capitalism' ?
(5) The meaning of 'Mansabdari'.
(6) Contribution of Orientalist History.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) कौटिल्याच्या राज्यविषयक 'सप्तांग सिद्धांताचे' परिक्षण करा.
(2) भारतीय इतिहासातील नागरीकरणाचा अर्थ, स्वरूप आणि प्रकार विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन भारतातील बरनी आणि अबुल फजल यांच्या राज्यविषयक विचारांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
(2) सामंतशाही विषयकवाद मध्ययुगीन भारताच्या संदर्भात प्रस्तूत आहे कां ? कां ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) ईश्वरसत्ताक राज्यपद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) नागरी समाजाचे सामाजिक-आर्थिक घटक सांगा.
- (3) भारतीय भांडवलशाहीच्या उदय व विकासाची कारण मिमांसा करा.
- (4) 'पौर्वात्यवाद' म्हणजे काय ? त्याची पार्श्वभूमी विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे (प्रत्येकी 100 शब्दात) लिहा : [20]

- (1) आज्ञापत्रातील राज्यविषयक तत्त्वे
- (2) 'कल्याणकारी राज्याचा' अर्थ सांगा.
- (3) 'सरंजामशाही' चा अर्थ सांगा.
- (4) 'भांडवलशाही' म्हणजे काय ?
- (5) मनसबदारीचा अर्थ.
- (6) पौर्वात्यवादी इतिहासलेखनाचे योगदान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-303

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

[Core Paper No. 9]

(Economic History of Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is 'Colonialism' ? Explain the impact of Western colonialism and commercial activities of the East India Company on the Indian economy.

(2) Explain the concept 'commercialization of agriculture'. What were its effects under the British rule in India ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Give an account of the development of iron and steel industry under the British Government Policy towards India.

(2) Explain the nature of foreign trade of India between the two World Wars.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Write the demerits of Permanent Settlement.

P.T.O.

- (2) State the salient features of Ryotwari System.
- (3) Explain the nature of Textile Industry.
- (4) Trace the development of Railway Industries in British India.

4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

- (1) Define 'Finance Imperialism'.
- (2) Demerits of Mahalwari System.
- (3) What is 'De-industrialization' ?
- (4) Explain the salient features of Indigenous Banking in India.
- (5) Functions of Reserve Bank of India.
- (6) The meaning of financial decentralisation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'वसाहतवाद' म्हणजे काय ते सांगून पाश्चिमात्य वसाहतवादाचा आणि ईस्ट इंडिया कंपनीच्या व्यापारीकरणाचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- (2) 'शेतीचे व्यापारीकरण' ही संकल्पना विशद करा. तिचे ब्रिटिशकालीन भारतात काय परिणाम झाले ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) ब्रिटिशकालीन भारतातील लोखंड व पोलाद उद्योगांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.
- (2) दोन महायुद्धांच्या दरम्यान असलेले भारताच्या परराष्ट्रीय व्यापाराचे स्वरूप विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) कायमधारा पद्धतीचे दोष लिहा.
- (2) रयतवारी पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (3) सूती कापड उद्योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) ब्रिटिशकालीन भारतातील रेल्वे उद्योगाच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) वित्तीय साम्राज्यवादाचा अर्थ सांगा.
- (2) महालवारी पद्धतीमधील दोष.
- (3) 'अनुद्योगिकरण' म्हणजे काय ?
- (4) भारतातील सराफी पेढी पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (5) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कामे.
- (6) वित्तीय विकेंद्रीकरणाचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-304

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

[Optional Paper No. 15]

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Changes)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What were the potentials of social mobility in Maharashtra at the beginning of the 19th century ?

(2) Assess the judicial policy of Elphinstone.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the impact of utilitarianism on 19th century Maharashtra with special reference to Justice Ranade.

(2) What role did the middle class play in the 19th century Maharashtra ?

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) State the impact of Humanism on 19th century Maharashtra.

(2) Explain the historical significance of Chhatrapati Shivaji's Swarajya.

P.T.O.

- (3) Explain the nature of Nationalism in Maharashtra.
- (4) Examine the main achievements of Bombay Association.

4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

- (1) The consequences of Ryotwari System in Maharashtra.
- (2) Explain the concept 'Constitutionalism'.
- (3) The principles of Satyashodhak Samaj.
- (4) What is 'Non-Brahman Movement' ?
- (5) Explain the term 'Economic Nationalism'.
- (6) Objectives of Pune Sarvajanik Sabha.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 19व्या शतकाच्या आरंभी महाराष्ट्रात सामाजिक गतिशीलतेच्या कोणत्या क्षमता होत्या ?
- (2) एल्फिन्स्टनच्या न्यायविषयक धोरणाचे मूल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) न्या. रानडे यांच्या विशेष संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील उपयुक्ततावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- (2) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रात मध्यम वर्गाने कोणती भूमिका पार पाडली ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील मानवतावादाचा प्रभाव सांगा.
- (2) छ. शिवाजी राजांच्या स्वराज्याचे ऐतिहासिक महत्व विशद करा.
- (3) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) बॉम्बे असोशियसनच्या प्रमुख कामगिरींचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) रयतवारी पद्धतीची महाराष्ट्रातील परिणाम.
- (2) 'घटनात्मकवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (3) सत्यशोधक समाजाची तत्वे.
- (4) 'ब्राह्मणेतर चळवळ' म्हणजे काय ?
- (5) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' ही संज्ञा विशद करा.
- (6) पुणे सार्वजनिक सभेची उद्दिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-305

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

[Optional Paper No. 16]

[British Administrative Policies in India (1765-1892)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the administrative structure of the East India Company under the Charter Acts.

(2) Trace the growth of Judiciary under the rule of East India Company.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the Permanent Settlement in Bengal. What were its consequences ?

(2) Assess the progress made by the Indian Councils Acts of 1861 and 1892, in associating the Indians in administration of India.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) What recommendations were made in the Wood's Despatch ?

(2) Explain the significance of the Regulating Act, 1773.

P.T.O.

- (3) Examine the East India Company's policy towards the native rulers.
- (4) What changes were made in administrative structure by the Government of India Act of 1858 ?

4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

- (1) Explain the concept 'Economic Imperialism'.
- (2) Disadvantages of 'De-industrialisation'.
- (3) Recommendations of Campbel-Commission.
- (4) What is 'Commercialization of Agriculture' ?
- (5) Provisions of Vernacular Press Act.
- (6) Define 'Utilitarianism'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सनदी कायदान्वये केलेल्या ईस्ट इंडिया कंपनीच्या प्रशासकीय रचनेचे परीक्षण करा.
- (2) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या काळातील न्यायसंस्थेच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) बंगालमधील कायमधारा पद्धतीचे परीक्षण करा. त्याचे परिणाम काय झाले ?
- (2) भारताच्या राज्यकारभारात भारतीयांना सहभागी करून घेण्यात इ. स. 1861 व 1892 च्या भारतीय कायदेविषयक कायद्याने केलेल्या प्रगतीचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) वुडच्या खलित्यात कोणत्या शिफारशी केल्या होत्या ?
- (2) 1773 च्या नियामक कायद्याचे महत्व विशद करा.
- (3) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या एतद्देशीय सत्ताधिकांशी असलेल्या संबंधाचे परीक्षण करा.
- (4) 1858 च्या भारतविषयक कायद्याने प्रशासकीय रचनेत काय फेरबदल झाले ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'आर्थिक साम्राज्यवाद' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) अनुद्योगिकरणाचे दोष.
- (3) कॅम्पबेल आयोगाच्या शिफारशी.
- (4) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ?
- (5) व्हर्नाक्युलर प्रेस ॲक्ट मधील तरतूदी.
- (6) उपयुक्ततावादाचा अर्थ सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-306

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

[Optional Paper No. 17]

(Gender and Indian History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the term, 'Feminism'. Examine the work of Uma Chakravarti to the Feminist Historiography.

(2) Critically examine the position of women in Indian religion.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) State the philosophical foundations of post-modern approaches towards the feminism.

(2) Assess the ideology of Gerda Lerner on patriarchy.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the salient features of Marxist approaches to the feminism.

(2) State the impact of family factor affecting the Indian woman.

P.T.O.

- (3) What are the merits and demerits of patriarchy in India ?
(4) Explain the views of Simone de Beauvoir about the Gender.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define patriarchy and matriarchy.
(2) Salient features of radical approach towards the women.
(3) The concept of 'Dampati' in Indian religion.
(4) The views of women in Manusmriti.
(5) What is 'Emancipation of Women' ?
(6) Definition of Gender.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'स्त्रीवाद' ही संकल्पना विशद करून उमा चक्रवर्तीच्या स्त्रीवादी लेखनाचे परीक्षण करा.
(2) भारतीय धर्मातील स्त्रीविषयक स्थानाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) उत्तर-आधुनिक दृष्टीकोनातून स्त्रीवादी विचारांची तात्विक बैठक सांगा.
(2) पितृप्रधान व्यवस्थेवरील जेडा लिनरच्या विचारांचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) स्त्रीवाद विषयक मार्क्सवादी विचार प्रवाहाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) कौटुंबिक घटकांचा भारतीय स्त्रीवरील प्रभाव सांगा.
- (3) भारतीय पितृसत्ताक कुटुंब पद्धतीचे गुण-दोष कोणते ?
- (4) सायमन डे बेयुव्हयोरचे लिंग भावविषयक विचार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) पितृसत्ताक व मातृसत्ताक कुटुंब पद्धतीचा अर्थ सांगा.
- (2) पुरोगामी स्त्रीवादी विचार प्रवाहाची वैशिष्ट्ये.
- (3) भारतीय धर्मशास्त्रातील 'दम्पती' या संकल्पनेचा अर्थ.
- (4) मनुस्मृतीतील स्त्रीविषयक विचार.
- (5) स्त्रीयांची बंधमुक्ती म्हणजे काय ?
- (6) लिंगविषयक व्याख्या व अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-307

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 18)

(East Asia : China 1900–2000)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an account for the conflict between Kuomintang and the communists in China.

(ii) Discuss the Industrialisation in modern China.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the factors responsible for the establishment of communist rule in China.

(ii) Examine the Chinese Foreign Policy with USA between 1980 to 2000.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) “Maotse-tung made ‘sinicisation of Marxism.’ Explain.
- (ii) Examine the causes for Manchurian Invasion of 1931.
- (iii) Why did China invasion on India in 1962 ?
- (iv) Explain the nature of cultural revolution.

4. Write short notes any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Objectives of People’s Republic.
- (ii) The nature of Commune’s Organisation.
- (iii) What is ‘Agricultural Collectivization’ ?
- (iv) Principles of Panchshil.
- (v) Chinese Nuclear Policy.
- (vi) Significance of Tiananmen Incident.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) चीनमधील कोमिंगटाँग व कम्युनिस्ट यांच्यातील संघर्षाचा वृत्तांत द्या.
- (ii) आधुनिक चीनमधील औद्योगिककरणाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) चीनमध्ये साम्यवादी सरकार प्रस्थापित होण्यास जबाबदार ठरलेल्या घटकांची चर्चा करा.
- (ii) 1980 ते 2000 या कालातील चीनचे अमेरिकाविषयक परराष्ट्रीय धोरणाचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) “माओत्से-तुंगने मार्क्सवादाचे चीनीकरण केले.” हे विधान स्पष्ट करा.
- (ii) 1931 मधील मांचुरियावरील आक्रमणाची कारणमिमांसा करा.
- (iii) 1962 मध्ये चीनने भारतावर आक्रमण कां केले ?
- (iv) सांस्कृतिक क्रांतीचे स्वरूप विशद करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्रजासत्ताक गणराज्याची उद्दिष्टे.
- (ii) कम्युन्स संघटनाचे स्वरूप.
- (iii) ‘शेतीचे सामूहिकीकरण’ म्हणजे काय ?
- (iv) पंचशीलची तत्वे.
- (v) चीनचे अणुविषयक धोरण.
- (vi) तैनांमेन घटनेचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-401

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Paper No. 10)

[History of Modern India (1857-1971)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Renaissance ? Explain the nature of 'Indian Renaissance'.

(ii) What is meant by 'Economic Nationalism' ? Analyse the factors responsible for the emergence of Economic Nationalism in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the extremists philosophy with special reference to the views of Lokmanya Tilak.

(ii) State the salient features of Indian Constitution.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) State the nature of manifestations of Indian Nationalism.
 - (ii) Assess the role of Pune Sarvajanic Sabha in the development of political awakening in India.
 - (iii) Do you consider the freedom struggle as a 'War of Position'? Discuss.
 - (iv) Critically examine the impact of modernity on the Indianness of the Indian Culture.

5. Write short notes any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) British India Association.
 - (ii) Safety-valve theory.
 - (iii) Abhinav Bharat Society.
 - (iv) Significance of Quit India Movement.
 - (v) Basic principles of Indian Foreign Policy.
 - (vi) Importance of Secularism in the national integration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'प्रबोधन' म्हणजे काय ? भारतीय प्रबोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (ii) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' म्हणजे काय ? भारतात आर्थिक राष्ट्रवादाच्या उदयास कारण ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) लोकमान्य टिळकांच्या विचारसरणीच्या विशेष संदर्भात 'जहालमतवादी तत्वज्ञान स्पष्ट करा.
- (ii) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) भारतीय राष्ट्रवादाच्या प्रकटीकरणाचे स्वरूप सांगा.
- (ii) भारतातील राजकीय जागृतीमध्ये 'पुणे सार्वजनिक सभे' ने बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (iii) 'भारतीय स्वातंत्र्य लढा' हे 'भूमिका युद्ध' होते, असे तुम्हास वाटते का ? चर्चा करा.
- (iv) आधुनिकतेचा भारतीय संस्कृतीच्या भारतीयत्वावर पडलेल्या प्रभावाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) ब्रिटीश इंडिया असोसिएशन.
- (ii) सुरक्षा झडपेचा सिद्धांत.
- (iii) अभिनव भारत सोसायटी.
- (iv) चलेजाव चळवळीचे महत्व.
- (v) भारतीय परराष्ट्रीय धोरणाचे मूलधार
- (vi) राष्ट्रीय एकात्मतेतील धर्मनिरपेक्षवादाचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-402

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Paper No. 11)

(Intellectual History of the Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Reformation ? Explain its nature and contribution to intellectual History of Modern West.

(ii) Explain the concept 'Utilitarianism'. What was its impact on British India ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) How far is it correct to say that 'the French Revolution (1789) was the rising of modern nationalism and democracy' ? Comment.

(ii) Examine Lenin's ideas on Capitalism and Imperialism.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the meaning and impact of Enlightenment on modern west.

P.T.O.

- (ii) State the similarities and differences between the Socialism and Communism.
- (iii) Discuss the nature of Indian Nationalism.
- (iv) Examine the main features of Totalitarianism.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Define 'New Humanism'.
- (ii) What is 'Counter-Reformation' ?
- (iii) Meaning of Darwinism.
- (iv) Historical Materialism of Marx.
- (v) Principles of Democracy.
- (vi) Nature of Internationalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) धर्मसुधारणा म्हणजे काय ? त्याचे स्वरूप आणि पाश्चिमात्य वैचारिक इतिहासास लाभलेले योगदान विशद करा.
- (ii) 'उपयुक्ततावाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा. ब्रिटिशकालीन भारतावर त्याचा काय प्रभाव पडला ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (i) 'आधुनिक राष्ट्रवाद आणि लोकशाहीचा उदय हा 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांती पासून झाला.' असे म्हणजे कितपत संयुक्तीक ठरते ? भाष्य करा.
- (ii) लेनिनच्या भांडवलशाही आणि साम्राज्यवादावरील विचारांचे परीक्षण करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (i) बुद्धीप्रामाण्यवादाचा अर्थ स्पष्ट करून त्याचा आधुनिक पाश्चिमात्य देशावरील प्रभाव विशद करा.
- (ii) समाजवाद आणि साम्यवाद यातील साम्य व भेद सांगा.
- (iii) भारतीय राष्ट्रवादाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (iv) सर्वकषवादाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) नवमानवतावादाचा अर्थ.
- (ii) 'प्रतिधर्म सुधारणा' म्हणजे काय ?
- (iii) डार्विनवादाचा अर्थ सांगा.
- (iv) मार्क्सचा ऐतिहासिक भौतिकवाद.
- (v) लोकशाहीची तत्वे.
- (vi) आंतरराष्ट्रीयवादाचे स्वरूप.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Paper No. 12)

[World after World War II (1945–2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an account of the genesis and nature of the cold war.

(ii) What is meant by Non-alignment ? State the salient features of the Non-alignment Movement.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the nature of Suez Crisis. What role did the U.N. play therein ?

(ii) State the causes and consequences of the disintegration of USSR.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Discuss the role of NATO as Military Alliances.

(ii) Discuss briefly the Arab-Israel relations from 1948-1956.

P.T.O.

- (iii) Explain the nature of Civil War in Vietnam.
(iv) Explain the concept of 'Perestroika' and 'Glasnost'.

4. Write short notes any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Warsaw Pact, 1955.
(ii) Palestine Liberation Organization (PLO).
(iii) Rights and obligations of Non-alignment.
(iv) Camp David Agreement, 1978.
(v) First Indo-China War, 1946.
(vi) Oslo Accords, 1993.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) शीत युद्धाची उत्पत्ती आणि स्वरूप यांचा वृत्तांत द्या.
(ii) 'अलिप्तता' म्हणजे काय ? अलिप्ततावादी चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) सुएझ संघर्षाचे स्वरूप विशद करा. संयुक्त राष्ट्रसंघाने त्यात कोणती भूमिका बजावली ?
(ii) सोव्हिएट संघराज्याच्या (USSR) विघटनाची कारणे व परिणाम सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'नाटो' (उत्तर अटलान्टिक करार संघटना) एक लष्करी संघटन म्हणून त्याच्या कार्याची चर्चा करा.
- (ii) इ. स. 1948 ते 1956 या कालातील अरब-इस्राईल संबंधाची थोडक्यात चर्चा करा.
- (iii) व्हिएतनाम मधील यादवी युद्धाचे स्वरूप विरुद्ध करा.
- (iv) 'पेरिस्ट्रोईका' (Perestroika) आणि 'ग्लासनोस्त' (Glasnost) या संकल्पना स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) वार्सा करार (1955).
- (ii) पॅलेस्टाईन मुक्ती संघटना (PLO).
- (iii) अलिप्ततावादाचे हक्क आणि बंधने.
- (iv) कॅम्प डेव्हिड समझोता, 1978.
- (v) पहिले इंडोचायना युद्ध (1946).
- (vi) ओस्लो करार (1993).

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-404

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 19)

[Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the social reforms movement in 19th century Maharashtra with special reference to ‘emancipation of women.’

(ii) State the main principles of Prarthana Samaj and assess its achievements.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Do you agree that the ‘Economic transformation in the 19th century Maharashtra disturbed the traditional autonomous and separate identity of the village community’. Discuss.

(ii) ‘Literature is an indicator and the producers of social ethos.’ Explain the statement with special reference to the 19th century Marathi Literature.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Review the industrial growth in the 19th century Maharashtra.
 - (ii) What is meant by 'Demographic movement' ? Review briefly an occupational changes among the local communities.
 - (iii) Discuss the main features of the Renaissance in 19th century Maharashtra.
 - (iv) Explain the thoughts of Lokahitwadi in 'Shatapatras' with special reference to New Education.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Objectives of Paramahansa Mandali.
 - (ii) Principles of Satyashodhak Samaj.
 - (iii) Explain the concept of 'Commercialization of Agriculture.'
 - (iv) Rural-Urban dichotomy.
 - (v) Reformist Revivalism.
 - (vi) Counter-Cultural Movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (i) स्त्रीयांच्या बंधमुक्तीच्या विशेष संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सुधारणा चळवळीचे परीक्षण करा.
 - (ii) प्रार्थना समाजाची प्रमुख तत्वे सांगा आणि त्याच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(i) 'आर्थिक स्थित्यंतराने 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील परंपरागत, स्वायत्त आणि स्वतंत्र अस्तित्व असलेल्या ग्रामसमाजास तडा गेला.' या मनाशी तुम्ही सहमत आहात का ? चर्चा करा.

(ii) 'साहित्य हे सामाजिक अंतःसत्त्वाचे (Social Ethos) निर्देशक आणि निर्माणकर्ते असते.' हे विधान 19व्या शतकातील मराठी साहित्याच्या विशेष संदर्भात स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(i) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील औद्योगिक विकासाचा आढावा घ्या.

(ii) लोकसंख्येचे स्थानांतर/बदल (Demographic Movement) म्हणजे काय ? स्थानिक लोकांमधील व्यावसायिक बदलांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

(iii) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील प्रबोधनाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(iv) नव शिक्षणाच्या विशेष संदर्भात शतपत्रांमधील लोकहितवादींचे विचार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

(i) परमहंस मंडळीचे (सभा) उद्देश.

(ii) सत्यशोधक समाजाची तत्वे.

(iii) 'शेतीचे व्यापारीकरण' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(iv) ग्रामिण-शहरी दरी (dichotomy).

(v) सुधारणावादी पुनरुज्जीवनवाद.

(vi) प्रति-सांस्कृतिक चळवळ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-405

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 20)

[Socio-Religious Reform Movement in South India]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the nature of socio-religious reform movements in the 19th century India.

(ii) Evaluate the role played by Telugu reformer Virasalingam Pantalu in the socio-religious reform movement of Andhra Pradesh.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an account of the Social Legislation in Mysore.

(ii) Assess the role of Periyar Erode Venkata Ramaswamy as a rationalist and ardent social reformer in Tamil Nadu.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Evaluate the contribution of Alluri Sitaramarajula in the social reform movement of Andhra Pradesh.

P.T.O.

- (ii) State the salient features of Sree Narayana Movement in Kerala.
- (iii) What is meant by 'Non-Brahmin Movement' ? Why did it start in Tamil Nadu.
- (iv) Discuss the various reforms of Justice Party introduced in the Madras Presidency.

4. Write short notes any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Ezhava Sabha.
- (ii) Self-respect Movement in Tamil Nadu.
- (iii) Vaikom Satyagraha (1924-25).
- (iv) Objectives of Justice Party.
- (v) Moral teaching of Shree Narayana Guru.
- (vi) Annadurai.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (i) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक आणि धार्मिक सुधारणा चळवळीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
- (ii) आंध्र प्रदेशातील सामाजिक-धार्मिक सुधारणा चळवळीत तेलगू सुधारक विरसलिंगम पंतलु यांनी केलेल्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) म्हैसूर मधील सामाजिक विधी नियमांचा वृत्तांत द्या.
- (ii) तामिळनाडू मधील एक बुद्धिप्रामाण्यवादी आणि तळमळीचा समाजसुधारक म्हणून पेरियर इ. व्ही. रामास्वामी यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) आंध्र प्रदेशातील समाजसुधारणा चळवळीतील अल्लुरी सीतारामराजुला यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
- (ii) केरळ मधील श्री नारायण चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (iii) 'ब्राह्मणेतर चळवळ' म्हणजे काय ? ती तामिळनाडू मध्ये का सुरू झाली ?
- (iv) मद्रास इलाख्यान (Madras Presidency) जस्टीस् पार्टीने अंमलात आणलेल्या विविध सुधारणांची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) इझवा सभा (Ezhava Sabha)
- (ii) तामिळनाडूमधील आत्मसन्मानाची चळवळ.
- (iii) वायकोम (Vaikom) सत्याग्रह (1924-25).
- (iv) जस्टीस् पार्टीची उद्दिष्ट्ये.
- (v) श्री नारायण गुरु यांची नैतिक शिकवण.
- (vi) आण्णादुराई.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-406

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 21)

(Urban History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is 'Urbanisation' ? Discuss the factors leading to the first urbanisation in Indian History.

(ii) Discuss the process of establishment and types of towns in the Mauryan period as depicted in Kautilya's *Arthashastra* and Megasthenes *Indica*.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Urban decay ? Do you agree that the Harappan urban civilisation was destroyed by the Aryan invaders ? Discuss.

(ii) 'From 600 B.C. onwards urbanisation made remarkable headway.'
Explain this statement with examples.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) State the salient features of urbanisation from Sangam to Chola period in South India.
 - (ii) Discuss the resurgence of urban growth during the period from A.D. 600 to 1000.
 - (iii) What is hinterland of port ? Explain its importance for the development of ports.
 - (iv) Describe the main features of urbanisation under colonialisation.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Define the term 'Urban Settlement'.
 - (ii) Literary sources for the study of urban history.
 - (iii) Elements of city planning of Mohenjo Daro and Harappa.
 - (iv) Urban revolution.
 - (v) Cantonment and development of city.
 - (vi) Industrial towns.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'नागरीकरण' म्हणजे काय ? भारताच्या इतिहासातील पहिल्या नागरीकरणास कारण ठरलेल्या घटकांची चर्चा करा.
 - (ii) कौटिल्याचे 'अर्थशास्त्र' आणि मॅगिस्थेनिसचा 'इंडिका' या ग्रंथांच्या आधारे मौर्य काळातील नगरांची निर्माण प्रक्रिया आणि प्रकार यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) नगरांची अवनती (ऱ्हास) म्हणजे काय ? आर्यांच्या आक्रमणाने हडप्पा नागरी संस्कृती उद्धवस्त झाली या मनाशी तुम्ही सहमत आहात काय ? चर्चा करा.
- (ii) 'इ. स. पू. 600 पासून पुढे नागरीकरणाने लक्षणीय प्रगती केली.' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही देण प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) दक्षिण भारतातील संगम ते चोळ या कालखंडातील नागरीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (ii) इ. स. 600 ते 1000 या कालखंडातील नागरी विकासाच्या पुनरुत्थानाची चर्चा करा.
- (iii) बंदराचा 'पार्श्वप्रदेश म्हणजे काय ? बंदरांच्या विकासासाठीचे त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (iv) वसाहतकालीन नागरीकरणाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'नागरी वसाहत' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (ii) नागरी इतिहासाच्या अभ्यासासाठीची वाङ्मयीन साधने.
- (iii) मोहेंजोदारो आणि हरप्पा नगर नियोजनाचे घटक.
- (iv) नागरी क्रांती
- (v) सैनिकी छावणी आणि नगरविकास.
- (vi) औद्योगिक शहरे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3805]-407

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 22)

[East Asia : Japan (1853-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) What is meant by 'Meiji Restoration' ? Discuss its nature.
 - (ii) State the causes and consequences of the Sino-Japanese War of 1894-95.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Evaluate the role played by General Mac-Arthur in the re-organisation and reconstruction of Japan.
 - (ii) Give an account of the Economic Resurgence of Japan after World War II.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (i) Discuss the conditions of state and society of Feudal Period in Japan.

P.T.O.

- (ii) State the main provisions of the Anglo-Japanese Alliance of 1902, and explain its importance.
- (iii) Trace in brief the achievements of constitutional government in Japan and account for its decline.
- (iv) Critically examine the foreign policy of Japan after 1952.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Commodore Perry Mission
- (ii) Charter Oath of 1868
- (iii) Treaty of Portsmouth (1905)
- (iv) Five Power Naval Treaty
- (v) Militarism in Japan
- (vi) General Tojo.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'मेईजी पुनःस्थापना' म्हणजे काय ? तिच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (ii) इ. स. 1894-95 च्या चीन-जपान युद्धाची कारणे आणि परिणाम सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) जपानच्या पुनर्संघटन आणि पुनर्रचनेतील जनरल मॅक्-ऑर्थरच्या भूमिकेचे मुल्यमापन करा.
- (ii) दुसऱ्या जागतिक महायुद्धानंतरच्या जपानच्या आर्थिक पुनरुत्थानाचा वृत्तांत द्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) जपानमधील सरंजामशाही काळातील राज्य आणि समाज यांच्या परिस्थितीची चर्चा करा.
- (ii) इ. स. 1902 च्या अँग्लो-जपान करारातील प्रमुख तरतूदी सांगून त्याचे महत्व विशद करा.
- (iii) जपानमधील घटनात्मक सरकारच्या कामगिरीचा थोडक्यात मागोवा घ्या आणि त्याच्या न्हासाचा वृत्तांत द्या.
- (iv) इ. स. 1952 नंतरच्या जपानच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) कमोडोर पेरी मिशन.
- (ii) इ. स. 1868ची राजपत्रिय सनद.
- (iii) पोर्टस्माऊथचा तह (1905).
- (iv) पाच सत्तांचा नाविक करार.
- (v) जपानमधील लष्करवाद.
- (vi) जनरल तोजो.